

31. SLADKORNA BOLEZEN IN VOZNIŠKA SPOSOBNOST

Vesna Pekarovič Džakulin, Jelka Zaletel

Voznik je za varno vožnjo odgovoren najprej sam, osebno. Zdravnik, ki ga zdravi, pa je zakonsko zavezan omejiti vožnjo tistim voznikom, ki so zaradi svojega zdravstvenega stanja lahko nevarni sebi in drugim. Sladkorna bolezen sicer ne predstavlja pomembnega tveganja za prometne nesreče, posamezniki pa lahko imajo kljub temu takšno zdravstveno stanje, ki ovira varno vožnjo.

PRIPOROČILA

1. Zakonodaja se lahko uspešno izvaja samo, če sta tako strokovna kot laična javnost seznanjeni z veljavno zakonodajo in poznata tudi vsa nova spoznanja s področja vpliva sladkorne bolezni na vozniško sposobnost. (E*, I) (Glej *Okvirček 1*)
2. Voznik s sladkorno boleznijo, ki jo zdravi z zdravili, ne izpolnjuje pogojev za neomejeno vozniško dovoljenje. Sposobnost bolnika za varno vožnjo se oceni glede na tveganje za hipoglikemijo in ne po vrsti zdravil, ki jih voznik prejema. Upošteva se tudi vse zaplete sladkorne bolezni, kot so retinopatija, nevropatija, nefropatija, diabetično stopalo in srčno-žilne bolezni, druga stanja in bolezni ter posebne okoliščine, v katerih so npr. vozniki avtobusov in reševalnih vozil. (E*, I)
3. Voznikom s sladkorno boleznijo, ki jo zdravijo z zdravili, je potrebno v sklopu edukacije razložiti pomen in znake zmanjšane sposobnosti za vožnjo v primeru hipoglikemije, napredovale diabetične retinopatije in nevropatije, ter jih naučiti potrebnih ukrepov za preprečevanje hipoglikemij med vožnjo. (E*, I)
4. Pri voznikih prve skupine (Glej *Okvirček 3*), ki hodijo na redne kontrolne preglede k zdravniku, ki jih zdravi, je potrebna ponovna ocena vozniške sposobnosti vsakih pet let, pri voznikih druge skupine, ki hodijo na redne kontrolne preglede k zdravniku, ki jih zdravi, pa vsaka tri leta. (E*, I)
5. Voznikom, ki imajo ponavljajoče se hude hipoglikemije (več kot ena hipoglikemija v obdobju enega leta, kjer je bolnik potreboval pomoč druge osebe) oziroma tistim, ki se hipoglikemij ne zavedajo, je potrebno prepovedati vožnjo motornih vozil, vse dokler se tveganje za hudo hipoglikemijo pomembno ne zmanjša z ustrežno edukacijo oziroma spremembo režima zdravljenja in s tem odpravi ponavljajoče se hude hipoglikemije. (E* I)

6. Pri voznikih druge skupine, pri katerih je prišlo do hude hipoglikemije v času budnosti, četudi se ni pojavila med vožnjo, je potrebna ponovna ocena vozniške sposobnosti. (E*, I) (Glejte *Okvirček 2 in Okvirček 4*)

Okvirček 1

Voznik je osebno odgovoren za varno vožnjo in se mora v primeru pojava bolezni, ki bi lahko negativno vplivale na njegovo zmožnost za vožnjo, sam javiti k specialistu medicine dela, prometa in športa na ponovni zdravstveni pregled. S tem je seznanjen tudi v Izjavi o zdravstvenem stanju kandidata za voznika in voznika, ki jo mora podpisati ob prvem ali ob kontrolnem pregledu pri specialistu medicine dela, prometa in športa.

Če katerikoli zdravnik specialist med pregledom ali zdravljenjem imetnika vozniškega dovoljenja utemeljeno podvomi o njegovi telesni ali duševni zmožnosti za vožnjo, mora o tem obvestiti izbranega osebnega zdravnika, ki mora takega voznika napotiti na kontrolni zdravstveni pregled k specialistu medicine dela, prometa in športa pooblaščenega izvajalca zdravstvene dejavnosti. Voznika mora seznaniti z dejstvom, da je tak pregled po zakonu obvezen in da mu bodo v primeru neudeležbe v roku enega meseca odvzeli vozniško dovoljenje. Kontrolni pregled pri specialistu medicine dela, prometa in športa je samoplačniški.

Okvirček 2

Vozniki druge skupine

V drugo skupino spadajo vozniki kategorij C, CE, C1, C1E, DE, D1, D, D1E. Zmožnost za vožnjo voznikov druge skupine ugotovi specialist medicine dela, prometa in športa na podlagi usmerjenega izvida zdravnika, ki zdravi voznika (diabetolog ali izbrani osebni zdravnik). Usmerjen izvid mora vsebovati tudi presojo bolnikovega razumevanja tveganja za razvoj hipoglikemije in primerne nadzora bolezni v smislu preprečevanja hipoglikemije.

Okvirček 3

Vozniki prve skupine

V prvo skupino spadajo vozniki kategorij A, A1, A2, AM, B, B1, BE, F, G. Vozniki prve skupine, ki opravljajo vožnjo kot glavni poklic, morajo izpolnjevati pogoje za drugo skupino. Zmožnost za vožnjo voznikov prve skupine ugotovi specialist medicine dela, prometa in športa na podlagi izvidov rednih, individualno prilagojenih zdravniških pregledov (to je vsaj enkrat letno) opravljenih pri zdravniku, ki zdravi voznika s sladkorno boleznijo (izbrani osebni zdravnik ali diabetolog), ki morajo vsebovati tudi presojo bolnikovega razumevanja tveganja za razvoj hipoglikemije in primerne nadzora bolezni v smislu preprečevanja hipoglikemije. V primeru ponavljajočih se hudih hipoglikemij ali nezavedanja hipoglikemije zmožnost za vožnjo ugotovi specialist medicine dela, prometa in športa pooblaščenega izvajalca zdravstvene dejavnosti na podlagi usmerjenega izvida diabetologa, ki voznika zdravi.

Okvirček 4

Če se voznik druge skupine zdravi z zdravili, kjer je pojav hipoglikemije verjetnejši, mora diabetolog pri izdaji usmerjenega izvida upoštevati naslednja merila:

- Ali je imel voznik v zadnjih 12 mesecih hudo hipoglikemijo ali ponavljajoče se hude hipoglikemije?
- Ali povzročata sladkorna bolezen druge zdravstvene zaplete, ki bi lahko ovirale voznika (diabetična retinopatija, nevropatija, ipd.)?
- Ali je voznik prikazal zadosten nadzor bolezni z rednim spremljanjem koncentracije glukoze v krvi (vsaj dve meritvi dnevno, od tega vsaj ena meritev opravljena v času vožnje)?
- Ali je voznik dokazal poznavanje vzrokov in znakov hipoglikemije, razumevanje nevarnosti hipoglikemije, poučenost o ukrepih za zmanjšanje nevarnosti hipoglikemije na najmanjšo možno stopnjo in poznavanje ukrepov v primeru hipoglikemije?

Pri voznikih druge skupine, ki so imeli hudo hipoglikemijo v času budnosti, četudi se ni pojavila med vožnjo, zmožnost za vožnjo ponovno oceni specialist medicine dela, prometa in športa pooblaščenega izvajalca zdravstvene dejavnosti na podlagi usmerjenega izvida diabetologa, ki voznika zdravi.

LITERATURA

1. Pravilnik o zdravstvenih pogojih voznikov motornih vozil. Dosegljivo 16.08.2016 s spletne strani: 16.8.2016 dostopen na http://www.mz.gov.si/fileadmin/mz.gov.si/pageuploads/javna_razprava_2011/pravilnik_vozniki/Pravilnik_vozniki_JR_060411_01.pdf
2. Bilban M. Vozniška zmožnost. Ocenjevanje sposobnosti za vožnjo avtomobila: zbornik predavanj, URI RS Soča: ZVD, 2014, 59-72.
3. Cox D, Penberthy JK, Zrebiec J, Weinger K, Aikens JE, Frier B, et al. Diabetes and driving mishaps. *Diabetes care*. 2003; 26: 2329-34.
4. Graveling A, Warren R, Frier B. Hypoglycaemia and driving in people with insulin-treated diabetes: adherence to recommendations for avoidance. *Diabetic Medicine*. 2004; 21: 1014-19.
5. Pekarović Džakulin V. Vozniška sposobnost – vloga osebnega zdravnika. In: Poplas Susič T, Vajd R. 18. Schrottovi dnevi 2015. *Med Razgl*. 2015; 54 (Suppl 1): s89-s94.